

„ iam & Aquilam =. Unde non solum Christianos,
 „ sed sincerissimos quoque Christianos eos fuisse
 „ constat, ut pote quos Apostolus data modo oc-
 „ casione nunquam non salutabat. Nihil hic mi-
 „ ror, quod Stapulensis tam in hac ad Timotheum,
 „ quam ad Romanos Epistola innovat, verba apo-
 „ stolica ad hunc modum exponens: salutat vos
 „ Priscilla, & Acyla, vel Prisca, & Acyla. Ori-
 „ ginem, Chrysostomum, Ambrosium, & tot
 „ doctissimos alios interpretes, imo & veterem
 „ ipsam traductionem, cui in hac parte Erasmus
 „ nihil derogat, hic sequi malo, Quid restat igi-
 „ tur aliud dicere, quam Petrum ad nonum usque
 „ Claudii annum Romam non venisse? Qui enim
 „ illac venire tunc potuerit, cum ceteri omnes
 „ cum Judæi, tum Christiani inde pellerentur, eos-
 „ que in tantum stomacharetur Roma; qui si post-
 „ hac Romam aliquando venerit, ac xxv. illic
 „ delituerit annis, Vespasiano ejus imputaretur
 „ martyrium. Quod de benignissimo erga omnes
 „ principe, credere nefas est, & nemo est om-
 „ nium, qui hoc affirmare audeat „.

DISSUASIO.

Quod de exturbatione Judæorum ab urbe Ro-
 ma scribunt Lucas & Tranquillus, nequa-
 quam de christianis intelligi debere, manife-
 stis ut opinor argumentis ostendimus (p. 34. & seq.)
 quandoquidem ut Tertullianus ceterique testantur,
 primus Nero Christianos pœnis affici jussit, & tunc
 denique per tempora illius calamitatis meminerunt
 Christianorum Tacitus, Dion, & Tranquillus,
 cum ante nulla apud ipsos gentis nostræ mentio sit.

Pe-

Petrus vero, Priscilla, & Aquila & quotquot gen-
 te erant Judæi Roma coacti sunt discedere. At si
 edicto Claudii utrique comprehensi essent, pote-
 rat quidem Tranquillus, vel certe Lucas ut Judæos,
 sic & Christianos nominare. Quod vero Persuasor
 ait de Aquila & Acyla, miror hominem non vi-
 disse, quod opinor omnibus & lippis notum & ton-
 soribus est, ut Flacci utar verbis, nihil illa inter se
 differre, & alterum latinum, alterum Græcum
 esse. Cum enim secundo nominis Aquilæ careant
 græci elemento, similem effectum speciemque esse
 scribit Fabius ejus, quod secundum est in nomine
 Acyla. Quare quod nos dicimus *Quintum*, illi
κὐντρον, Varrone quoque id attestante initio *lib.*
quinti de lingua latina; ut patet apud Josephum de
Cyrino, qui *Quirinus* est apud Latinos, licet apud
 Lucam *Cyreneus* legatur, & apud Paulum in *κὐαρπτα*
 qui est quartus.

PERSUASIO IV.

Pergamus jam eo ordine ostendere, ne ad
 „ vigesimum quidem annum post Christi pas-
 „ sionem, vel in cœlum Ascensionem, Petrum
 „ Romam venire potuisse. Quod ex verbis Apo-
 „ stoli, a suspicione apud Galatas sese purgantis
 „ clarissimum est: Dicit enim in ea quam ad Galatas
 „ dedit epistola, non a quoquam hominum, sed
 „ solo Christi munere, Evangelicum ministerium sibi
 „ contigisse, & quod dixerat, ne cuiquam videre-
 „ tur falsum, probat, inquit, post miraculo-
 „ sam suam ad fidem Christi conversionem, non
 „ in Hierusalem ad Apostolos esse profectum, sed
 „ protinus in Arabiam abiisse, tandem iterato Da-
 „ „ ma

„ masculum repetiisse, & tum tertio loco primum
 „ tribus revolutis annis, Hierosolymam videndi
 „ Petri gratia petiisse: post quindecim autem dies
 „ cum Petrum & Jacobum fratrem domini vidisset,
 „ iterum Hierosolymis relictis, in partes Syriae
 „ & Ciliciae devenisse. Qui deinde assumpto Bar-
 „ naba & Tito, post integros quatuordecim annos
 „ rursus Hierosolyma rediit, quo Evangelium,
 „ quod in gentibus praedicaverat, cum his, qui
 „ videbantur columnae conferret, & iterum Pe-
 „ trum una cum Jacobo & Joanne illic reperit, &
 „ sic certum est totis illis septemdecem annis Hie-
 „ rosolymis & in circumvicinis regionibus Petrum
 „ sese continuisse, nec unquam Romam accessisse.
 „ Additis enim quatuordecim annis, post quos
 „ Hierosolyma reversus erat ad annos tres, qui-
 „ bus proxime post conversionem suam visitave-
 „ rat Hierosolyma, decem & septem anni prove-
 „ niunt. Demum postquam Petrus aliquandiu ci-
 „ tra Paulum moraretur, Antiochiam veniens,
 „ in eum incidit, quem ille acerrime illic objur-
 „ gavit, & eidem in faciem restitit, eo quod non
 „ recte ambulasset ad veritatem Evangelii, & si-
 „ mulationi non modo ipse fuit obnoxius, sed ad
 „ hanc alios quoque jam tum pertraxerit. = Dixi,
 „ inquit, Cephæ coram omnibus, si tu cum Ju-
 „ daus sis gentiliter vivis, & non judaice, quo-
 „ modo gentes cogis judaizare =? Inter quam re-
 „ prehensionem Petri, & pristinam eorum ab invi-
 „ cem dissensionem, aliquid temporis certe inter-
 „ venerat. Ad hæc post Christi Ascensionem, non
 „ mox Paulus Christum agnovit, nimirum qui
 „ dum Stephanus saxis obrueretur, enecareturque
 „ assistens, mortem ipsius in deliciis habuerat,
 „ d'v

„ dicitur enim Actorum cap. 7. = Testes autem de-
 „ posuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis
 „ qui vocabatur Saulus, = & ipsemet infra cap. 22.
 „ ad Christum queribundus loquitur; = cum funde-
 „ retur sanguis Stephani testis tui, ego astabam,
 „ & consentiebam, & custodiebam vestimenta in-
 „ terficiendum illum =. Vide quam hoc tempus ab
 „ Ascensione Christi ad usque objurgationem Petri
 „ Antiochiæ a Paulo factam, facile viginti etiam
 „ annos superet, quibus tamen Petrum certum est
 „ Romæ nondum ire potuisse, quamvis nec postea
 „ unquam illic fuerit. Verum demus hoc adver-
 „ sariis, quod Petrus anno vigesimo Romam ap-
 „ pulisset, jam ad tredecimum usque annum Im-
 „ perii Claudii ille adventus prorogaretur. Quod
 „ si huc trahantur 25. anni, quibus Romanam mo-
 „ deratus est Ecclesiam, interim Vespasiani tem-
 „ pori ejus mors irrogaretur. Quod omnes om-
 „ nium historicorum libri, ut falsissimum averfan-
 „ tur. Producamus huc Romanorum Imperato-
 „ rum tempora, quo res fiat evidentior. Lucas
 „ Evangelii sui cap. 3. anno Imperii Cæsaris Tibe-
 „ rii quintodecimo Christum dicit verbum Dei
 „ prædicare incepisse, qui tandem post tres annos
 „ & aliquot menses prædicationis suæ mortem tu-
 „ lit, anno ejusdem Imperii xviii. vel ultra, Ti-
 „ berio post passionem ipsius annis tribus impe-
 „ rante. Post hunc C. Caligula annis tribus, men-
 „ sibus decem, & octo diebus imperans vita fun-
 „ ctus est. Claudius anno xiv. imperii moritur.
 „ Nero totidem annos in Imperio expleffe dicitur.
 „ Otho Salvius infra xcv. dies Imperium alteri ces-
 „ sit. A. Vitellius viii. mensibus imperavit; post
 „ hunc Vespasianus sese Imperatorem præstitit,
 „ G „ sub

„ sub quo Christiani pacifice Romæ degebant, nul-
 „ lis ab eo vexati persecutionibus. Quæ igitur ini-
 „ quitas in tam benignissimum Principem hanc reii-
 „ cere injuriam, tanquam ille Petri interfector
 „ aliquando fuerit? „

DISSUASIO.

NEC ita multum laborandum fuerat in quar-
 ta, ut iste opinatur persuasione. Jam enim
 concessimus, Hieronymo teste, duodevigesimo
 post Christi mortem anno Petrum Paulumque simul
 Hierosolymis congressos. Illud vero mirum est
 quod ait: *Certum est totis illis septemdecim annis*
Hierosolymis & in collimitareis regionibus Petrum
sepe continuisse, nec unquam Romam accessisse. „ Unde
 istud tibi adeo certum? Opinor Petrus dum clau-
 dum curaret, claudus ipse evaserat, qui non
 potuerit tot annorum spatio Antiochia Romam,
 rursusque Roma Hierosolymas proficisci; quin etiam
 objurgationem Pauli, quam iste anno vigesimo ac-
 cidisse auguratur, in vigesimum secundum, si illi
 commodum sit reiciemus. Polliciti enim sumus
 multa nos de jure nostro concessuros. At si con-
 tentiose agere animus esset, poteramus certe, ut
 Beda, ante primum Petri adventum ad Urbem
 omnia hæc accidisse contendere. Poteramus etiam
 cum iis, quos Eusebius recitat, alterum *Cepham*
 alterum *Petrum* esse affirmare (31). Quid? quod
 Sophro-

(31) S. Clemens Alexandri-
 nus in quinto Hipotyposeon
 libro apud Eusebium Lib. I.
 cap. XII. omnium primus, Ce-

pham a Paulo Antiochiæ redar-
 gutum alium a Petro esse de-
 fendit; quam quidem senten-
 tiam licet SS. Jo. Chrysostronus
 tom. 5.

Sophronius ille adeo laudatus a Hieronymo, Pe-
 trum etiam dicit ad Hispanias accessisse; nonne eo-
 dem itinere Romam profectum potuissimus asse-
 rere, quod se facturum Paulus ad Romanos scri-
 bit? Attamen id omnino vitare est animus, quod
 tantopere in aliis ducimus reprehendendum, cum
 perspecta scilicet jamque cognita veritate luctari.
 Accidit igitur hæc Pauli redargutio non modo post
 id tempus, quo Petrus Roma profectus est Hiero-
 solymas, verum etiam post ipsius Pauli cum Pe-
 tro Jacoboque pacti conventionem; cujus cum Lu-
 cas non meminerit, *licentia*, ut Hieronymus in-
 quit, *historiographi*, mentio habetur in epistola
 ad Galatas. Hac igitur ratione, quod Persuasori
 tantopere iniquum videtur, nulla fiet Vespasiano
 injuria, cautumque erit, ne eo nomine a quopiam
 tanti criminis expostuletur.

G 2 PER-

tom. 5. hom. 64. p. 719. Hierony-
 mus *Comment. ad Galat. cap. XI.*
 & Gregorius Magnus *hom. 18.*
in Ezechielem sua singuli ætate
 aliquos extitisse dicant, qui
 tuerentur; nemo tamen eorum
 probat: sed tum dum vive-
 rent, neque incognitam, neque
 fautoribus prorsus destitutam
 ostendunt. Et sane omnes pro-
 pe non modo veteres, sed &
 recentiores Patres & interpre-
 tes utrumque nomen Petro
 commune fuisse sibi suadentes,
 Petrum revera a Paulo repre-
 hensum asserunt, atque hinc
 factum est, ut Tertullianus
lib. v. contra Marcionem cap. 3.
 Hieronymus, Augustinus, Gre-

gorius Magnus in laudata Epi-
 stola ad Galat. cap. 2. vers. 11.
 pro *Cepha*, PETRUM invexe-
 rint, quemadmodum vetustis-
 sima tum Græcorum, tum ve-
 teris vulgatæ exemplaria le-
 gebant; ita ut nemo jam am-
 plius Petrum eo loci eundem
 cum Cepha esse dubitaret: nisi
 priorem sententiam Cepham a
 Petro secernentem propemo-
 dum extinctam, patrum no-
 strorum memoria Joannes Har-
 duinus peculiari dissertatione
 excitare conatus esset. Hardui-
 ni tamen objectionibus egre-
 gie satisfacit vir clarissimus
 Boileau Canonicus S. Cappellæ,
 erudito hac de re opere insti-
 tuto

P E R S U A S I O V.

„ **S**ub hæc neque tunc temporis, quando Pau-
 „ lus Romanis scripserat, Petrum Romæ fuisse,
 „ se, hæc ipsa epistola ad Romanos porrecta argu-
 „ mento est, quam quidem satis longo tempore
 „ ab Apostolo non fuisse descriptam constat, in
 „ qua ipse, ut Origenes meminit, omnibus nu-
 „ meris absolutior fuerat, quam dum Corinthiis
 „ scripserit, & idcirco post utramque ad Corin-
 „ thios epistolam hanc scriptam fuisse contendit
 „ Origenes. Athanasius vero & post primam quo-
 „ que ad Thessalonicenses, attamen alteram ad
 „ Corinthios, non mox post eam, quæ prior est,
 „ exaravit. Apostolus siquidem in ea quæ prior
 „ est incestum quemdam Corinthiorum Ecclesiæ
 „ senio-

tuto atque edito Parisiis an-
 no 1713. & post eum præstan-
 tissimus sacr. Bibliorum inter-
 pres Augustinus Calmet Dis-
 sertatione in hunc locum, in
 qua utriusque authoris argu-
 mentis relatis expensisque, luce
 meridiana clarius ostendit Ce-
 pham Antiochiæ a Paulo re-
 dargutum, a Petro alium ne-
 quaquam fuisse; nullum argu-
 mentum proferri, quo *Cephas*
 ex septuaginta discipulis unus,
 & ab Apostolorum Principe
 alius constituatur; Petri simu-
 lationem ejus Principatui mi-
 nime officere; Pauli exprobra-
 tionem Porphyrio, aliisque Ca-
 tholicæ religionis hostibus mi-

nime favere, sed in Petro qui-
 dem mirum humilitatis, in
 Paulo fervoris & constantiæ
 Apostolicæ, quæ in verita-
 tis discrimine exercenda est,
 exemplum exhiberi; ex ratio-
 ne, quam componendæ huic
 controversiæ Græci Patres ve-
 teres excogitavere, plurima
 posse absurda induci; senten-
 tiam denique cui Sanctus fa-
 vet Augustinus *epist. 82. n. 22.*
nov. edit. omnium optimam
 & accommodatam esse, ut
 Apostolum utrumque excuse-
 mus, & Catholicam religio-
 nem ab hostium suorum crimi-
 nationibus vindicemus.

„ seniore, qui cum uxore patris rem habuerat,
 „ acriter taxat, & ex unitate fidelium emancipan-
 „ dum præcipit; huncque spiritui maligno in po-
 „ testatem tribuit, modo spiritus in diem Domini
 „ Christi Jesu salvus fieret. In altera vero post-
 „ quam ille resipuit, ac admissum digna compun-
 „ ctione ac pœnitudine (*sic*) deflevit, rursus
 „ unitati membrorumquæ Christi communioni re-
 „ stitutus est. Ac tandem post missas ad Thessa-
 „ lonicenses litteras, ubi jam tertio Corinthum
 „ venerat, per Phœbem Cenchreensem fœminam
 „ ad Romanos epistolam direxit, in cujus calce
 „ multos fratrum nominatim salvere jubet, & qui
 „ pridem illius opera in Christum crediderunt,
 „ & qui quapiam in eum dexteritate usi sunt.
 „ Tum qui Ecclesiæ illius antistites ac seniores fue-
 „ runt, veluti Narcisum, Andronicum, Juniam,
 „ Priscillam & Aquilam. Qui igitur fieri potuit,
 „ si Paulus Petrum tunc Romæ fuisse credidisset,
 „ ut digna hunc salutatione non dignaretur, cu-
 „ jus ille observantissimus esse, & nihil honoris ei
 „ non deferre pro sua canicie, & Apostolatus ho-
 „ nestate debuerat? Sed ineluctabilis est ratio, Pe-
 „ trum Romæ tunc temporis non fuisse „.

D I S S U A S I O.

Sequitur difficile illud & ineluctabile argumen-
 tum, quod ad Romanos scribens Paulus, Pe-
 trum non salutarit, omnino parum urbane & ab
 officio discedens; siquidem tum Petrus Romæ fuit.
 Quid vero? peccatum ne Pauli confitebimur?
 qui nec ad Hebræos scribens nominatim Jacobum
 salutavit? Sed dicent, neminem ibi salutari; for-
 tasse

tasse etiam Pauli negabunt esse epistolam. Alio igitur confugiendum est. Nec enim illud dicere audebimus, aut immemorem Paulum, aut ab eo Petrum contemptum. Cum igitur Persuasor ipse confiteatur, post secundam ad Corinthios, prioremque ad Theffalonicenses, epistolam ad Romanos scriptam fuisse, cum jam tertio Corinthum venisset, ipse idem nodum solvit, qui ante implicuerat. Satis vero constat per Neronis tempora, aut certe postremis Claudii annis scriptam, in qua ait: *Salutant vos Timotheus cooperarius meus & Lucius & Jason*. Enimvero Timotheus jam elapsis viginti & eo amplius annis a Christi morte adhæsit præceptori. Dimisso enim conventu Hierosolymitano, in quo de circumcissione actum est, Paulus profectus est Antiochiam, nec multo post accidisse par est, & Persuasor ipse concedit, quæ de Petri redargutione scripta sunt in epistola ad Galatas ab ipsomet in vigesimum annum a Christi morte rejecta. Nam ut Apostolorum acta narrant, orta inter Barnabam & Paulum disceptatione, post eum quem diximus conventum & digressum ab Antiochia, pervenit Paulus Derben & Lystras, ubi erat discipulus nomine Timotheus, cui cum testimonium redderent fratres, qui erant Lystris & Iconii, voluit illum Paulus secum proficisci. At vero vigesimo anno a Christi morte, qui undecimus fuit Claudii, satis ostensum est, Petrum Romæ non fuisse, nec deinde ad annum usque trigessimum septimum, qui fuit Neronis tertiusdecimus. Heic vero instabit Persuasor, cum scriberet Paulus ad Romanos, Priscillam & Aquilam ibi fuisse, qui simul cum Petro Roma discesserant. Sed liquet authore Origene in ejusdem epistolæ commentariis,

riis, jam iterum ipsos illuc revertisse. Ait namque Paulus; *Salutate Priscillam & Aquilam adiutores meos in Christo Jesu, qui pro anima mea cervicem suam supposuerunt*. Sed cum primum Roma cum Petro discedere sunt coacti edicto Claudii, nondum pro Paulo cervices supposuerant, quos tum demum Corinthi nactus est Paulus, cum Roma profugi in Achajam pervenerunt, ut Apostolorum Acta testantur. Si igitur, ut manifeste ostendimus, non ante decimum Claudii annum scripta est epistola, fortasse & illud consequens est, nec temporibus Claudii fuisse datam, cujus edicto Judæi Urbe Roma prohibiti fuere. Quare superest ut dicamus Romæ Petrum ea tempestate non fuisse, qua ex Cheneris portu Corinthiaco epistolam per Phœbem dedit Apostolus ad Romanos (32). Enimvero quod

G 4

Per-

(32) Laudatam D. Pauli ad Romanos epistolam scriptam esse anno Claudii xi. quum scilicet Petrus ah hoc Imperatore una cum ceteris Judæis Roma jam pulsus, eo nondum redierat; vidimus superius pag. 41. Et quamquam Baronio, aliisque adhærere velimus, qui eandem epistolam datam volunt anno Christi LVIII. Neronis iv. nihilominus haud jure quidem prohibebimus, quominus quinto vel sexto Neronis anno, Romam Petrum rediisse dicamus; præsertim cum author libri *de mortibus persecutorum*, qui Petrum cum jam Nero imperaret Romam venisse scribit, ipsum Imperii Nero-

niani annum nequaquam prodatur. Profecto si Petrus eo tempore Romæ moratus esset, non utique præterisset pro Episcopali sua autoritate & Apostolico munere, dissidium componere in Romana Ecclesia ortum inter fideles ex gentilibus & ex Judæis ad fidem conversis, & errorem de justitia legis & operum, ex eorum mentibus omnino eximere, quin neque Paulus sibi sumpsisset operam scribendi ad Romanos, si Apostolum suum & Doctorem, virum præsertim tanti nominis, Ecclesiæque caput universæ habuissent præsentem. Sed esto quod Petrus ea tempestate Romæ moraretur. Quid?

Persuasor dicit de ordine epistolarum Pauli ex Athanasio, fateor me numquam opus illud Athanasii legisse. Sed nec Hieronymus, qui omnium fere ejus ætatis commentationes enumerat, nec in Athanasii Epicedio Nazianzenus, nec is, qui fere illius autoritate utitur Damascenus ejusmodi commentariorum meminere. Video autem Persuasorem credidisse commentarios Theophilacti, qui passim conversi habentur, esse Athanasii; quod falsum esse, ex autoribus, qui in eo opere citantur cautus lector animadvertere poterat, cum quidam illorum posteriores Athanasio fuerint. Devenerunt autem ad manus meas Theophilacti Commentarii in

Quid? Nonne facile evenire etiam poterat, ut Paulus familiares alias ad eum epistolas per eundem miserit tabularium, adeo ut opus non foret per alios illi salutem mittere? Quis ea humanitatis officia Apostolis deneget? Paulum id facere consuevisse credibile in primis profecto est, quum ad Corinthios scribens, Galatas, Ephesios, Theffalonicenses. aliosque populos, nihil de ipsorum Episcopis expresse memorat. Tam alienum itaque est, ut ex epistola Pauli ad Romanos, Petrum Romæ non fuisse *invictè demonstrari possit*, quemadmodum sibi cum Velenio Persuasore blanditur Illyricus in opere de primatu Pape &c; ut ex hac ipsa potius Historiæ Ecclesiasticæ peritissimus Theodoretus Romanum

ejusdem Episcopatum confirmet in suis ad primum caput dictæ Epistolæ ad Rom. Commentariis, solerter adnotans, *confirmandi* verbum a Paulo adhibitum, cum ait cap. i. v. ii. *ἐπιποθέτω γὰρ ἰδοὺ ὑμεῖς ἵνα ἢ περὶ τοῦ Χριστοῦ ὑμῶν πνευματικῶν εἰς τὸ ἐπιχρῆσθαι ὑμῖν: Desidero enim videre vos, ut aliquid impartiar vobis gratiæ spiritualis ad CONFIRMANDOS vos; quia jam eos Petrus docuerat, & in Ecclesiam coegerat. En Theodoreti verba. „ Et quia primus eis magnus Petrus doctrinam Evangelicam præbuit, necessario intulit ad CONFIRMANDOS vos: Non enim, inquit, aliam doctrinam vobis adferre, sed eam, quæ jam oblata est, confirmare, & arbores jam plantatas irrigare volo.*

in totum novum Testamentum græce scripti; in quibus illi quoque sunt, qui latine sub nomine Athanasii circumferuntur, ea præcipue de causa, quod ita ab interprete sunt inscripti, accedente etiam Theodori Gazæ autoritate. Quæ res autem errori causam dederit, satis constituere non potui.

PERSUASIO VI.

Accedit & istud ad corroborandum, quod Petrus ad ea tempora, quibus Paulus Romanis litteras destinaverat, Romæ non fuisset; quia divus Ambrosius super epistolam ad Romanos, in quibusdam vetustis codicibus dicit, se legisse, Narcissum illo tempore Romæ presbyterum fuisse, cujus domum salvere jubet. Hic tamen (inquit divus Hieronymus) officio peregrini fungebatur, exhortationibus firmans credentes. . . . Porro apud primitivam Ecclesiam, nulli fuerunt qui dicerentur Summi Pontifices, Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi: nempe quæ duos solum Ecclesiasticos habuit ordines Presbyteros videlicet, & Diaconos, ut ex ea claret, quam Philippensibus Apostolus e Roma dederat epistola: = Paulus (inquit) & Timotheus servi Jesu Christi, omnibus Sanctis qui sunt in Christo Jesu, qui sunt Philippis cum Episcopis & Diaconibus =. Nam iidem vocabantur presbyteri, episcopi, vel seniores, ut ex epistolis Paulinis est manifestissimum. Quin in Actis quoque Apostolorum ad Ephesinæ Ecclesiæ presbyteros inquit: = quia vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei =; & Petrus, qui & ipse Presbyter